

6-8. Sınıftaki Öğrencilerin Okumaya İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Ender DURUALP¹, Enver DURUALP², Pınar ÇİÇEKOĞLU³

Özet

Araştırmada, altı, yedi ve sekizinci sınıflara devam eden çocukların kitap, gazete ve dergi okuma ve kütüphane kullanım durumları ile bu özelliklerin okuma tutumlarını etkileyip etkilemediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Çankırı il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda öğrenim gören çocuklar oluşturmuştur. Araştırmaya, tabakalı örnekleme yöntemine göre belirlenen, alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan altı ortaokulun 6-8.sınıflarına devam eden 241 kız, 269 erkek toplam 510 çocuk dâhil edilmiştir. Veriler "Genel Bilgi Formu" ve Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney U veKruskal Wallis H testlerinden yararlanılmıştır. Sonuçta, kitap okumaya zaman bulan, annesi ve babası kitap okuyan, ailesi gazete alan, kütüphaneye haftada iki-üç kez giden çocukların okumaya yönelik tutum puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Anahtar Kelimeler: Ortaokul, Okuma Tutumu, Kütüphane, Anne-Baba

A Study on Students' Attitudes towards Reading in terms of Some Variables at 6-8 GradeLevel

Abstract

This study aims to examine secondary school students' book, newspaper and magazine reading and library use habits and whether these traits affect their reading attitudes. The study population comprised children attending the secondary schools located in Çankırı under the Ministry of Education. Participants were a total of 510 children, 241 girls and 269 boys, who were attending the 6th-8th grades of 6 different secondary schools at the lower, middle and upper socioeconomic level. The children were selected through stratified sampling. Data were collected with "General Information Form", andÖzbay and Uyar's (2009) "Reading Attitude Scale for Elementary Second Stage Students". Data were analysed by using the Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney U, and Kruskal Wallis H tests. The results showed that children who spare time to read, whose parents read for them, whose family buy newspapers, who visit the library twice or three times weekly have significantly higher reading attitude scores ($p<0,05$).

Keywords: Elementary School, Reading Attitude, Library, Parents

¹ Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Çankırı-TÜRKİYE
E-posta: endora2212@hotmail.com

² MEB İsmet İnönü Ortaokulu, Çankırı-TÜRKİYE

³ Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Çankırı-TÜRKİYE

Giriş

İleri teknoloji üretiminin sanayi toplumunun sınırlarını zorlaması ile ortaya çıkardığı bilgi toplumu (Doğan, 2008; Atasoy, 2005), bilginin üretim için temel kaynak olduğu, bilgi üretimi ve iletiminin yaygınlaştığı, bilgi üretimi ve dağıtımında çalışanların çoğunlukta olduğu, sürekli öğrenme ve bilgilenme yoluyla değişme ve gelişmenin kaçınılmaz hale geldiği yeni bir toplumsal düzeni ifade etmektedir (Balay, 2004).

Bilgiye ulaşmanın en temel kaynaklarından biri okumadır. Okuma alışkanlığı bireyin bir gereksinim olarak algılanması sonucu okuma eylemini yaşam boyu sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesidir. Okuma alışkanlığı çocuk için, zihinsel, kişilik, dil ve sosyal gelişiminde, düşünme gücünün gelişmesinde ve eğitimde daha verimli ve başarılı olmasında önemli bir anahtardır (Yılmaz, 2000). Okuma, insan davranışlarının şekillenmesi, kendini geliştirmesi ve dünya görüşü kazanmasını sağlayan bir eylemdir. Okuma insan yaşamının çocukluk evresinde okulla birlikte kazanılan bir etkinlik olmakla birlikte bu etkinliğin süreklilik kazanması okuma alışkanlığını ortaya çıkarmaktadır (Çakmak ve Yılmaz, 2009). Alışkanlıkların kazanıldığı ve pekiştirildiği dönem olarak kabul edilen ilköğretim dönemi, eğitim açısından şekillendiren, eğitimin temellendiği yapıyı çizen, okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarını belirleyen bir olgudur (Dengiz ve Yılmaz, 2007). Okuma alışkanlığının kazandırılmasında özellikle 8-13 yaş aralığı önemli bir dönem olarak görülmektedir (Kurt, 2009; Yılmaz, 2000).

Toplumsal bir kurum olan eğitim sistemi yapısı gereği diğer toplumsal kurumlar gibi sürekli gelişimi ve değişimi bünyesinde barındırmaktadır. Üstelik ekonomik, kültürel, siyasi ve teknolojik boyutlara sahip bu gelişim ve değişim sürecinin etkilediği ve kapsadığı kurumların başında kütüphaneler gelmektedir. Bilginin üretiminden tüketimine kadar geçen süreçte önemli roller oynayan kütüphaneler, bir yandan bilgi toplumunun ürünü iken, diğer yandan da bu toplumu besleyen kurumlar arasında yer almaktadır (Yılmaz, 2010). Birey ve bilginin önem kazandığı, bilgi sektörünün oluştuğu ve sürekli eğitimin ön plana çıktığı yeni toplum düzeninde kütüphaneler bilgi kayıt ortamları olmaları nedeniyle önem kazanmaktadır (Kurulgan, 2006; Rukancı ve Anameriç, 2012). Kütüphane kullanma ve okuma alışkanlıkları birbirini destekleyen etkinlikler olarak düşünüldüğünde, bireyin zekâ gelişimine, eğitimde başarısına, dil ve iletişim becerisine, etkin ve sosyal bir kişilik oluşturmaya, eleştirel düşünme yeteneği geliştirmesine yaşamsal katkıları olduğu ifade edilmektedir (Kurulgan ve Çekerol, 2008). Her ne kadar genel olarak Türk toplumunun halk kütüphanelerini kullanım düzeyleri oldukça düşük olsa da (Yılmaz, 1996), yetişmekte olan üniversite çağındaki gençlerin kütüphaneleri

kullanım düzeylerinin güçlü olduğu saptanmıştır (Kurulgan ve Çekerol, 2008).

Çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak için, çocuğun doğduğu andan itibaren oyuncakları arasında renkli, çekici kitapların yer alması, evde çocuğun sürekli görebileceği bir kitaplığın olması, anne-babaların kitap/dergi/gazete okuyarak çocuğa model olmaları, çocuğu kütüphanelere götürmeleri ve üye yapmaları, çocuğun okuduğu kitaplar hakkında konuşmaları ve çocuğu okuduğu için övmeleri önerilmektedir (Çetin ve Karaata, 2010; Yılmaz, 2000).Çocuklara okuma alışkanlığının kazandırılmasında aile yanında okul ve öğretmenlerin rolü büyüktür. Evde anne ve babası kitap okumayan çocukların bu eksikliklerinin, ancak sınıf ortamında öğretmenlerin okuyarak onlara model olmasıyla aşılabileceği vurgulanmaktadır (Strommen ve Mates, 2004). Okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının öğretmenler tarafından eğitim ve öğretimin bir parçası olarak görülmesi, öğretim programlarında ağırlıklı olarak yer alması gerekli ve önemlidir (Dengiz ve Yılmaz, 2007). Öğretmenlerin anaokulu, ilköğretim ve ortaöğretimde çocuklarda okuma kültürü yaratma ve geliştirmede çocuklara rol-model olmaları gerekmektedir. Güçlü ve nitelikli bir okuma kültürünün etkin bir toplumun yaratılmasına doğrudan katkıda bulunacağı ve bu konuda hedeflenmesi gereken ilk grubun çocuklar olacağı da gözden kaçırılmamalıdır (Yılmaz, 2009). Bu bilgiler ışığında araştırmada ortaokulların altı, yedi ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören çocukların okuma tutumlarının; anne-babanın kitap okuma durumu, kitap/gazete/dergi okuma, kütüphane kullanım sıklığı ve amacı gibi değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğinin saptanması amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ortaokulların altı, yedi ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören çocukların okuma tutumlarının okuma ve kütüphane kullanım özellikleri açısından incelenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi Seçimi

Araştırmanın evrenini, Çankırı il merkezinde bulunan T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokulların altı, yedi ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören çocuklar oluşturmuştur. Evrenin tamamına ulaşmanın güç olması ve evreni daha iyi temsil etmesi nedeni ile Çankırı il merkezindeki ortaokullar sosyo-ekonomik bakımdan alt, orta ve üst düzey olarak tabakalara ayrılmış (Bayram, 2009), bu tabakalar arasından her sosyo-ekonomik düzeyden iki ortaokul olmak üzere toplam altı ortaokul basit rassal örnekleme yöntemi ile seçilerek araştırmanın örnekleme alınmıştır. Okulların sosyo-ekonomik

düzeylerinin belirlenmesinde, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki yetkililerin görüş ve değerlendirmeleri dikkate alınmıştır. Bunun yanı sıra okulların yerleşim alanları, öğrenci profilleri ve okul yöneticilerinin görüşleri de göz önünde bulundurulmuş ve okullar sosyo-ekonomik açıdan alt, orta ve üst düzey olarak üç gruba ayrılmıştır. Belirlenen ortaokulların altı, yedi ve sekizinci sınıfları arasından, her sınıfı temsilen birer şube basit rassal örnekleme yöntemine göre tekrar seçilmiştir. Böylece alt sosyo-ekonomik düzeydeki iki okuldan altı şube (151 çocuk), orta sosyo-ekonomik düzeydeki iki okuldan altı şube (173 çocuk) ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki iki okuldan altı şube (186 çocuk) olmak üzere toplam 18 sınıfta öğrenim gören 510 çocuk (241 kız ve 269 erkek) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Çankırı il merkezindeki ortaokullarının 2011-2012 eğitim-öğretim yılında altı, yedi ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören öğrenci sayısı 3698 erkek ve 3417 kız olmak üzere toplam 7115'tir (Anonim, 2012). Araştırmada örneklem sayısı örneklem hacmi tablosu kullanılarak belirlenmiş ve %95 güven düzeyinde yeterli bulunmuştur (Bayram, 2009).

Araştırmaya alınan çocukların %52,7'sinin erkek, %47,3'ünün kız olduğu, yaş ortalamasının $13,06 \pm 0,96$ olduğu, %33,3'ünün 6. sınıf, %32,9'unun 7. sınıf, %33,7'sinin 8. sınıf olduğu, %43,7'sinin akademik başarısının çok iyi (4,00-5,00) olduğu, çoğunluğunun annelerinin ilköğretim, babalarının lise mezunu olduğu, %60,8'inin kendine ait odasının olduğu ve %66,7'sinin evinde kitaplığının bulunduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada çocuklar ve aileleri ile ilgili sosyo-demografik özelliklerin belirlenmesi amacı ile "Genel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Çocukların okumaya yönelik tutumları Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilerek, geçerlik ve güvenilirliği yapılan "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği (OYTÖ)" ile belirlenmiştir.

Genel Bilgi Formu'nda, çocuğun; yaşı, cinsiyeti, sınıfı, boş zaman alışkanlıkları, anne-babasının kitap okuma durumu, kitap okumaya ayırdığı zaman, kitap okumama nedeni, gazete/dergi okuma durumu, kütüphaneyi kullanma sıklığı ve amacı ile ilgili sorular yer almaktadır.

İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği, çocukların okumaya yönelik tutumlarını belirlemek için Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Ankara'da bulunan ve tesadüfi olarak seçilen farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki 10 ilköğretim okulunun altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarına devam eden öğrencilerin (n=819) okumaya yönelik tutumları belirlenerek yapılmıştır. Çalışmada ölçeğin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0,958, Bartlett testi 11309,097, toplam varyans %55,973 ve

CronbachAlpha (α) güvenilirlik katsayısı 0,911 olarak bulunmuştur. Dört faktör ve 25 madde olarak belirlenen ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri 0,514 ile 0,762 arasında değişmektedir. Ölçek serbest okuma ($\alpha=0,853$), kitap okuma ($\alpha=0,834$), genel okuma ($\alpha=0,850$) ve akademik okuma ($\alpha=0,717$) alt ölçeklerinden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. Tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kısmen katılıyorum (3), katılmıyorum (2) ve hiç katılmıyorum (1) şeklinde beşli likert olarak derecelendirilmekte ve bir-beş arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25 iken en yüksek puan 125 puandır. Ölçekte 21'i olumlu ve 4'ü olumsuz olmak üzere toplam 25 madde yer almakta ve çocuğun kendisi tarafından doldurulmaktadır. Olumsuz ifadeler ters çevrilerek olumlu ifade değerinde puanlandırılmaktadır. Puanın yüksek olması okumaya yönelik tutumun olumlu ve ileri derecede olduğunu göstermektedir (Özbay ve Uyar, 2009).

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma için Çankırı İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yazılı, okul yöneticilerinden ve ders öğretmenlerinden sözlü olarak izinler alındıktan sonra, araştırmaya alınan çocuklara araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanmıştır. Veri toplama araçları uygulanmadan önce, çocuklara araştırma konusunda sözel ve yazılı olarak bilgi verilmiş, onayları alınmış, gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve sınıfta bulunan çocuklar araştırmaya alınmıştır.

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmaya katılmayı kabul eden çocuklardan Genel Bilgi Formu ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'ni (OYTÖ) doldurmaları istenmiştir. Araştırmada veri kaybını önlemek amacı ile çocuklar tarafından doldurulan formlar kontrol edilerek alınmış ve eksik olan bilgilerin tamamlanması sağlanmıştır. Araştırmanın verileri 2011-2012 eğitim-öğretim yılında ve rehberlik derslerinde toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Çocukların okumaya yönelik tutumları ile ilgili verdikleri puanların normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiştir. Parametrik olma koşulları sağlanmadığı ve normal dağılım göstermediği için ($p<0,05$) Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Farklılığın anlamlı olduğu durumlarda, farkın hangi gruptan kaynaklandığı Mann-Whitney U testi ile saptanmıştır. Ölçek maddelerine verilen yanıtların içtutarlılığı Cronbach Alfa ile belirlenmiştir (Bayram, 2009; Büyüköztürk, 2012).

Ölçek maddelerinin (25 madde) Cronbach (α) iç tutarlılık katsayısı 0,89 bulunmuş ve güvenilir olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt ölçeklerinden ve toplamından alınan puanların iç tutarlılığı ise; serbest okuma ($\alpha=0,75$), kitap okuma ($\alpha=0,75$), genel okuma ($\alpha=0,75$), akademik okuma ($\alpha=0,83$) ve ölçek toplamı ($\alpha=0,81$) olarak bulunmuş ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular

Çocukların okumaya ilişkin özellikleri incelendiğinde; %51'inin annesinin, %56,7'sinin babasının hiç kitap okumadığı, %57,8'inin kitap okumak için yeterli zaman bulduğu, %46,7'sinin fırsat bulduğu her an okuduğu, %44,3'ünün kitap okumadığı, okumayanların %57,1'inin zaman bulamadığı için okumadığı, %46,1'inin haftada birkaç gün gazete okuduğu, %46,9'unun ailesinin gazete aldığı, %24,1'inin gazete okumadığı, %20,4'ünün gazetenin tüm bölümlerini okuduğu, %70,8'inin dergi takip etmediği, %54,9'unun halk kütüphanesine üye olduğu, %32,4'ünün ayda 2-3 kez kütüphaneye gittiği ve %34,7'sinin kütüphaneyi kitap ödünç almak amacı ile kullandığı görülmüştür (Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3). Çocukların takip ettikleri dergiler arasında; ilk sırada eğlence, moda, müzik vb. konuları içeren Trendy dergisinin, ikinci sırada Bilim Çocuk dergisinin ve üçüncü sırada spor klüplerine ait spor dergilerinin yer aldığı belirlenmiştir. Çocukların boş zamanlarında en sık yaptıkları etkinlikler ise, sırası ile kitap okumak, arkadaşları ile zaman geçirmek, bilgisayarda oyun oynamak, internete girmek, ders çalışmak, televizyon izlemek ve spor yapmaktır.

Çocukların kitap okuma ile ilgili özelliklerine yönelik toplam okuma tutum puanlarının analiz sonuçları Tablo 1'de görülmektedir. Çocukların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puanın annelerinin ($U=28340,5$, $p<0,05$) ve babalarının ($U=26599,5$, $p<0,05$) kitap okuma durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır. Anneleri kitap okuyan çocukların serbest ve genel okuma alt ölçeklerinden, babaları kitap okuyan çocukların serbest, genel ve akademik okuma alt ölçeklerinden yüksek puan aldığı görülmüştür ($p<0,05$). Çocukların kitap okumak için yeterli zaman bulma durumlarına göre okumaya yönelik tutum puanlarının analiz sonuçları incelendiğinde, serbest, kitap, genel ve akademik okuma alt ölçekleri ($p<0,05$) ile ölçeğin toplamında ($\chi^2_{(sd=2, n=510)}=33,159$, $p<0,05$) anlamlı düzeyde bir farklılaşma belirlenmiştir. Grupların ikili kombinasyonları üzerinden uygulanan Mann-Whitney U testi sonucunda, kitap okumaya yeterli zaman bulan çocukların bazen zaman bulan ve zaman bulamayan çocuklardan, bazen zaman bulan çocukların zaman bulamayan çocuklardan daha yüksek okuma tutumuna sahip olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Tablo 1: Araştırmaya alınan çocukların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinden aldıkları toplam puanların kitap okuma özelliklerine göre Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testi sonuçları

Özellikler		n	%	Sıra Ort.	Sıra toplamı	U; p χ^2 , sd, p
Anne okuma	Evet	250	49	272,14	68034,5	28340,5 0,012
	Hayır	260	51	239,5	62270,5	
Baba okuma	Evet	221	43,3	279,64	61800,5	26599,5 0,001
	Hayır	289	56,7	237,04	68504,5	
Yeterli zaman bulma	Evet	295	57,8	286,04		33,159
	Hayır	18	3,5	155,08		2
	Bazen	197	38,7	218,95		0,000
Okunan zaman dilimi	Her gün	128	25,1	307,86		44,115
	Hafta sonları	109	21,4	199,37		3
	Yaz tatilleri	35	6,8	172,57		0,000
Okumama nedeni *	Fırsat buldukça	238	46,7	265,24		
	Sevmiyorum	63	27,8	106,37		19,111
	Zamanım yok	129	57,1	125,0		3
	Ulaşamıyorum	16	7,1	114,5		0,000
	Gereksiz buluyorum	18	8	55,11		

*Yalnızca neden belirtenler alınmıştır (n=226)

Çocukların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların kitap okuma dilimine göre yapılan analiz sonuçlarına göre, serbest, kitap, genel ve akademik okuma alt ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki fark ile ($p < 0,05$) ölçeğin toplamından alınan puanlar arasındaki fark ($\chi^2_{(sd=3, n=510)}=44,115$, $p < 0,05$) anlamlıdır. Kitap okumama nedenini belirten çocukların, okumama nedenine göre okumaya ilişkin tutum puanlarının analiz sonuçları, serbest, kitap ve genel okuma ($p < 0,05$) alt ölçekleri ile toplamda anlamlı bir şekilde farklılaştığını ($\chi^2_{(sd=3, n=510)}=19,111$, $p < 0,05$), akademik okuma ($0 > 0,05$) alt ölçeğinde ise anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 2’de çocukların gazete/dergi okuma ile ilgili özelliklerine yönelik toplam okuma tutum puanlarının analiz sonuçları verilmiştir. Araştırmaya alınan çocukların gazete okuma durumuna göre serbest okuma alt ölçeği ($p < 0,05$) ile ölçeğin toplamında ($\chi^2_{(sd=3, n=510)}=7,878$, $p < 0,05$) anlamlı düzeyde bir farklılaşma belirlenirken, kitap, genel ve akademik okuma alt ölçeklerindeki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$). Çocukların okumaya yönelik tutum puanlarının gazeteyi temin ettiği yere göre, ölçeğin toplamında ($\chi^2_{(sd=4, n=510)}=18,650$, $p < 0,05$) anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin serbest, kitap ve genel okuma alt ölçeklerindeki fark anlamlı ($p < 0,05$), akademik okuma alt ölçeğindeki fark ise anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 2: Araştırmaya alınan çocukların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinden aldıkları toplam puanların gazete-dergi okuma özelliklerine göre Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testi sonuçları

Özellikler	n	%	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U; p χ^2 , sd, p
Gazete okuma zamanı	Her gün	42	8,2	235,32	
	Hafta sonları	110	21,6	279,82	7,878
	Hafta birkaç kez	235	46,1	261,18	3
	Okumuyorum	123	24,1	229,79	0,049
Gazete temini	Ailem satın alır	239	46,9	279,82	
	Kütüphanede	10	2	130,15	18,650
	İnternette	72	14,1	236,86	4
	Tanıdık-arkadaştan Okumuyorum	66	12,9	254,66	0,001
Gazetede ilgi duyulanbölüm	Politika	7	1,4	203,21	
	Spor	99	19,4	209,34	
	Magazin	60	11,7	261,30	28,354
	Bulmaca	82	16,1	296,76	6
	Kültür/sanat/sağlık/tv	35	6,9	310,23	0,000
	Hepsi Okumuyorum	104	20,4	279,07	
Dergi takibi	Evet	149	29,2	269,45	40147,5
	Hayır	361	70,8	249,74	90157,5

Çocukların okumaya yönelik tutum puanlarının gazetenin ilgi duyduğu bölümlerine göre, ölçeğin toplamında ($\chi^2_{(sd=6, n=510)}=28,354$, $p<0,05$) ve serbest, kitap ve genel okuma alt ölçeklerinde anlamlı düzeyde farklılık olduğu ($p<0,05$), akademik okuma alt ölçeğindeki farkın ise anlamlı olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Araştırmada herhangi bir dergi takip eden ve etmeyen çocukların okumaya yönelik tutum puanları arasında genel okuma alt ölçeği dışında ($p<0,05$), serbest, kitap, genel ve akademik okuma alt ölçekleri ile ($p>0,05$) ölçeğin toplamında ($U=24816,5$, $p>0,05$) anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur.

Çocukların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puanın halk kütüphanesine üyelik durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı ($U=30668,5$, $p>0,05$) saptanmıştır. Çocukların kütüphaneyi kullanma sıklığına göre okumaya yönelik tutum puanlarının analiz sonuçları incelendiğinde, serbest, kitap, genel ve akademik okuma alt ölçekleri ($p<0,05$) ile ölçeğin toplamında ($\chi^2_{(sd=3, n=510)}=18,059$, $p<0,05$) anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Çocukların okumaya yönelik tutum puanlarının kütüphaneyi kullanım amacına göre, ölçeğin toplamında ($\chi^2_{(sd=4, n=510)}=19,146$, $p<0,05$) ve serbest, kitap, genel ve akademik okuma alt ölçeklerinde anlamlı düzeyde farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3: Araştırmaya alınan çocukların Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinden aldıkları toplam puanların kütüphaneyi kullanım özelliklerine göre Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testi sonuçları

Özellikler		n	%	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U; p χ^2 , sd, p
Üyelik durumu	Evet	280	54,9	260,97	73071,5	30668,5
	Hayır	230	45,1	248,84	57233,5	0,355
Kullanım sıklığı	Haftada 2-3 kez	140	27,5	295,5		
	Ayda 2-3 kez	165	32,4	256,94		18,059
	Yılda 2-3 kez	91	17,7	230,04		3
	Gitmiyorum	114	22,4	224,62		0,000
Kullanım amacı	Ödev yapmak	91	17,8	253,33		
	Kitap almak	177	34,7	247,51		19,146
	Kitap okumak	39	7,6	262,91		4
	Hepsi	89	17,5	311,82		0,001
	Gitmiyorum	114	22,4	223,13		

Tartışma

Araştırmada anneleri ve babaları kitap okuyan çocukların ölçeğin toplamından yüksek puan aldığı görülmüştür. Bu bulgu, anne ve babanın kitap okumasının çocukların okuma tutumunu arttırmada etkili olduğunu göstermektedir. Çocukların bedensel, duygusal, sosyal, zihinsel, ahlaksal ve dil gelişimlerinde anne ve babanın etkisi, önemi ve gerekliliği bilinmektedir. Çocukların içinde yetiştiği ailelerin özellikleri, onların daha sonra gösterecekleri davranışlarını belirlemektedir (Baran, 2011; Tezel, 2009). Çocukların okuma becerilerini kazanacakları ilk ortamın ev ortamı olduğunu ve bu becerilere yönelik ilk etkileşimin anne, baba ve kardeşlerle kurulduğu bildirilmektedir (Çakmak ve Yılmaz, 2009). Bu bağlamda çocukların okuma alışkanlıkları kazanabilmeleri için öncelikle anne ve babaların bu alışkanlığa sahip olmaları gerekmektedir. Anne ve babası kitap okuyan çocukların, okumaya karşı daha arzulu ve ileri yaşlarda iyi bir okur olmaya meyilli oldukları belirtilmektedir (Strommen ve Mates, 2004). Çakmak ve Yılmaz(2009)'ın okul öncesi dönemdeki çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarındaki etmenler üzerine yaptıkları çalışmada, çocukların büyük çoğunluğunun (%72) anne veya babasını kitap ve başka bir materyali okurken gözlemlediği, ailelerin çocuklara okuma çevresi oluşturmalarının yol gösterici role sahip olduğu belirlenmiştir. Gazete, kitap, roman, dergi, vb. okuma araçlarını düzenli ve ciddi okuyan anne ve babalar çocukları tarafından model alındıklarından, bu durum çocukların ileride okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamaktadır (Neuman, 1986). Anne ve babaların; iyi bir okur olarak çocuklara model olmalarının, okuma ortamları yaratmaları ve hazırlamalarının, okuma alışkanlığına değer vermelerinin,

çocukların gelişim, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun okuma araçları temin etmelerinin, çocukları okumaya yönelteceği ve erken yaşlarda okuma alışkanlığı kazandıracağı bir gerçektir.

Kitap okumak için yeterli zaman bulunduğunu ifade eden çocukların okuma tutum puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kitap okumaya zaman bulanların en yüksek okuma tutumuna sahip olduğu, bunu yeterli zamanı bazen bulanların izlediği, yeterli zaman bulamayanların ise en düşük puanı aldığı görülmüştür. Aynı zamanda en yüksek puanı her gün okuyan çocukların aldığı, bunu fırsat buldukça, hafta sonları ve yaz tatillerinde kitap okuyan çocukların izlediği bulunmuştur. Çocukların boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler arasında ilk üç sırayı kitap okumak, arkadaşları ile zaman geçirmek ve bilgisayarda oyun oynamak/internete girmek almıştır. Türkiye Okuma Kültürü Haritasına göre; bireylerin kitabı rastgele seçip, düzensiz okudukları (%45,3), kitabın en çok okunan basılı materyal olduğu (%54), yılda ortalama 7,2 kitap okunduğu, kitabı seçici ve düzenli okuyanlar arasında 7-14 yaş grubundaki çocukların (%35,4) yüksek oranda yer aldığı belirlenmiştir (Anonim, 2011). Okuma haritasından elde edilen bulgulara göre seçici ve düzenli okuyucular arasında yüksek oranda 7-14 yaşları arasındaki çocuk ve ergenlerin bulunması sevindirici bir durumdur. Araştırmada çocukların okumaya yönelik tutumları yüksek bulunmuş ve boş zaman aktivitesi olarak en çok kitap okumak tercih edilmiş olup, Türkiye okuma haritası bulguları ile paralellik göstermektedir. Başaran ve Ateş (2009) çalışmalarında beşinci sınıfa devam eden çocukların büyük çoğunluğunun okumaya yönelik yüksek düzeyde tutum geliştirdiği görülmüştür. Kanada'da 4-10. sınıfa devam öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının değerlendirildiği raporda, öğrencilerin çoğunluğunun okumayı sevdiğini, önemli bulunduğunu, sıkıcı bulmadığını, yalnızca zorunluluktan dolayı okumadığını, anne-babalarının evde sık sık okuduğunu ifade ettikleri ve yaşları arttıkça okumaya yönelik olumlu tutumlarının azaldığı bildirilmiştir (Anonymous, 2004). Gençlerin okuma alışkanlıklarıyla ilgili yapılan çalışmaların ortak bulgusu, gençlerin giderek daha az kitap okuduğu ve boş zamanlarını bilgisayar, internet ve sosyal medya ile doldurduklarıdır (Gür ve ark.,2012). Medya ve iletişim araçlarının hızla geliştiği ve değiştiği göz önüne alındığında kitap okumanın çocuklar tarafından ilk etkinlik olarak belirtilmesi umut vericidir. Gür ve ark. (2012)'nın Türkiye gençlik profili araştırmasına göre, gençlerin boş zamanlarında en sık yaptıkları üç etkinliğin televizyon izlemek, kitap/dergi/gazete okumak ve internette sosyal medya ağlarına katılmak olduğu tespit edilmiştir. Akkılık (2011) kitap okumanın sadece boş zaman geçirmek için yapılan bir aktivite olarak algılanmaması gerektiğini, okuryazar bir toplumda, kitap okumanın zaten bir gereklilik olarak algılandığını, ancak Türkiye okuma haritasına göre, boş zaman dâhil, kitap okuma oranının çok düşük olduğunu belirtmektedir. Kitap okumama

nedenini belirten çocukların okuma tutumları incelendiğinde, en yüksek puanı kitap okumak için zamanının olmadığını ifade edenlerin, en düşük puanı ise kitap okumayı gereksiz bulanların ve sevmeyenlerin aldığı görülmüştür. Türkiye’de çocuk ve gençlerin hazırlanmak, girmek ve başarmak durumunda oldukları pek çok sınavın olması okumak için yeterli zaman bulunamamasını açıklayabilir. Araştırmalar okuma alışkanlığının çok küçük yaşlarda, özellikle ilköğretim döneminde kazanıldığını ve daha sonra ilerleyen yaşlarda ise giderek azaldığını hatta kaybolduğunu göstermektedir (Campbell ve Kmiecik, 2004; Gallik, 1999). Okuma alışkanlığının kazanılmasında çocuğun okul öncesinde kitaplarla etkileşiminin sağlanması ve çocuğun kitaplara karşı ilgisinin oluşturulması önemlidir (Çakmak ve Yılmaz, 2009). Küçük yaştan itibaren çocuklara kitapların alınması ve sevdirmesi çocukların okuma alışkanlığı geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Araştırmaya alınan çocuklardan yalnızca hafta sonu gazete okuyanların okumaya yönelik tutum puanının yüksek olduğu saptanmıştır. Gazete okumadığını ifade eden çocukların okuma tutum puanları düşüktür. Ailesi gazete satın alan çocukların okuma tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çocukların %14,1’i gazeteyi internetten okuduklarını belirtmiştir. Karim ve Hasan(2007) çalışmasında gençlerin geleneksel okuma yöntemleri yerine internet sitelerinden okumayı tercih ettikleri görülmüştür. Türkiye gençlik profili araştırmasında ise bireylerin %76’sı yazılı olarak okumayı tercih etmiştir. Her ne kadar bilgisayar ve internetin çocukların okuma alışkanlıklarını olumsuz etkilediği ifade edilse de, değişen ve gelişen dünyada, elektronik kaynakların verimli ve uygun bir biçimde kullanılmasının bilgiye ulaşma ve okuma alışkanlığına olumlu katkıları olacaktır. Eve gazete alınması, çocukların okuma tutumlarını olumlu yönde etkileyen bir faktördür. Araştırmada çocukların gazetede okuduğu bölümlerin okuma tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu bulunmuştur. Ölçeğin toplamında kültür/sanat/sağlık/televizyon sayfalarını okuyan çocukların okuma tutumları daha yüksektir. Çocukların okumaya yönelik tutum puanlarının, dergi takip etme durumlarına göre, genel okuma alt ölçeği dışında, anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır. Ancak dergi takip eden çocukların okumaya ilişkin tutum puanları yüksektir. Anne ve babaların, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırılmasına yönelik yapması gereken önemli etkinliklerden biri çocuğun gelişim düzeyi ile ilgi ve gereksinimlerine uygun kitap ve dergileri sağlamaktır (Üstün, 2007). Böylece çocuğun kitap ve dergilerle daha çok zaman geçirmesi sağlanacaktır. Topçu’nun (2007) çalışmasında öğrencilerin %79,9’unun evine düzenli gazete girmediği, %74,1’inin dergi takip etmediği bulunmuştur. Esgin ve Karadağ’ın (2000) çalışmasında öğrencilerden düzenli gazete okuyanların sayısının oldukça yetersiz olduğu ve süreli

yayınların da yeterince izlenmediği belirlenmiştir. Gençlik profili araştırma sonuçlarına göre bireylerin yaklaşık üçte birinin gazete okumadığı ve sadece %12'sinin düzenli olarak bir dergi takip ettiği belirlenmiştir (Gür, 2012). Topçu (2007) altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını incelediği çalışmasında, çocuklara kitap alınmasının, okula başlamadan önce çocuğa kitap okunmasının, evlerinde kitaplık bulunmasının, çocuğun kendisine ait kitaplığının olmasının, gazete ve dergi takip etmesinin okuma alışkanlıklarını etkilediğini belirtmiştir. Bu faktörlerin hem anne-babaların hem de doğrudan ve dolaylı olarak çocukların okuma tutumlarını olumlu yönde etkileyeceği görülmektedir.

Analiz sonuçları, çocukların okumaya yönelik tutum puanlarının kütüphaneye üyelik durumlarına göre, genel okuma alt ölçeği dışında, anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Bu bulgu kütüphaneye üyeliğin çocukların okuma tutumlarını arttırmada etkili olmadığını göstermiştir. Yine de halk kütüphanesine üye olan çocukların okumaya ilişkin tutum puanları yüksektir. Kütüphaneyi kullanma sıklığı ise çocukların okuma tutumlarını olumlu etkileyen bir faktör olarak belirlenmiştir. Buna göre, kütüphaneye haftada iki-üç kez giden çocukların okuma tutumları yüksek bulunmuş, bunu ayda iki-üç kez, yılda iki-üç kez gidenler izlemiş, en düşük puanı ise hiç gitmeyen çocuklar almıştır. Bu sonuçlara paralel olarak kütüphaneye gitme amacı da okuma tutumunu etkilemektedir. Ödev yapmak/kitap ödünç almak/okumak amacı ile kütüphaneden yararlanan çocukların okuma tutumları yüksektir. En düşük puanı ise kütüphaneye gitmeyen çocuklar almıştır. Türkiye okuma haritasına göre, bireylerin %77'sinin halk kütüphanelerinin varlığını bildiği fakat genellikle halk kütüphanelerinden yararlanma ihtiyacının duyulmadığı belirlenmiştir. Bireyler kütüphane kullanma alışkanlığının olmadığını, okumayı sevmediğini, bilgiyi internetten karşıladığını, zamanının olmadığını, kütüphaneyi sevmediğini ve yerini bilmediğini ifade etmişlerdir (Anonim, 2011). Mevcut eğitim sistemi çocukları serbest okumadan çok, okula ve sınavlara yönelik bilgilerin edinildiği kitapları okumaya yönlendirmektedir. İstanbul'daki ortaöğretime devam eden öğrencilere yönelik yapılan çalışmada, öğrencilerin yarısından azının ayda bir kitap bitirdikleri ve kitap temini için kütüphanelerden çok az faydalandıkları tespit edilmiştir (Gür vd., 2012). Topçu (2007) öğrencilerin büyük çoğunluğunun sınıf kitaplığı ve okul kütüphanelerinden yararlanmadığını, Esgin ve Karadağ (2000) öğrencilerin ancak % 5'inin boş zamanlarını kütüphanede değerlendirdiklerini bildirmiştir. Bu sonuç sınıf kitaplıkları, okul ve halk kütüphanelerinin yeterli düzeyde olmamaları ve etkin bir şekilde kullanılmamaları ile ilişkilendirilmiştir. Dengiz ve Yılmaz'ın (2007) yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin %96,6'sı okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının öğretim programlarında yer alması gerektiğini ifade

etmişlerdir. Bu düşüncelerinin nedenleri arasında, okullarda kütüphane olmayışı ya da var olan kütüphanelerin yetersiz kalışı, sınıf kitaplıklarının yetersizlikleri, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okuma ve kütüphane kullanma konusunda yeterince duyarlı olmamaları yer almaktadır. Okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları, hem bireysel hem de toplumsal ve kültürel kalkınmanın anahtar öğeleri arasındadır. Okuyan ve kütüphane kullanan bireylerin daha güçlü, sağlıklı ve zengin kişiliğe sahip olacakları; böyle kişiliğe sahip bireylerden oluşan toplumların ise karşılaşacakları sorunları daha kolay aşabilecekleri açıktır (Yılmaz, 2000).

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda, anne-babası kitap okuyan, kitap okumaya zaman bulan ve her gün okuyan, hafta sonu gazete okuyan, ailesi gazete alan, gazetenin kültür/sanat/sağlık/televizyon bölümlerini okuyan, kütüphaneyi her hafta kullanan, ödev yapmak/ödünç kitap almak/okumak için kütüphaneye giden çocukların okumaya ilişkin tutum puanları yüksek bulunmuştur. Çocukların okumaya ilişkin olumlu tutum geliştirilebilmelerinde ve tutumun alışkanlığa dönüşmesinde, özellikle anne-babalara, öğretmenlere ve çocuklara önemli görevler düşmektedir. Okuma alışkanlığı ile ilgili öğrenimin her basamağında yapılacak çalışmalar, okuma alışkanlığının ve sorunların tespiti ve önerilerin sunulması açısından önemli görülmektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda; anne-babaların iyi birer okuyucu olarak çocuklara rol model olmak konusunda gerekli çaba ve özeni göstermeleri, çocukların her gün okumaya zaman ayırması konusunda desteklenmeleri, anne-babaların çocukların ilgi ve gereksinimlerine göre kitap, gazete, dergi gibi farklı okuma seçeneklerini sunmaları, çocukların kütüphaneyi kullanmaları için küçük yaşlardan itibaren özendirilmeleri önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akkılık, R. (2011). Türkiye okuma kültürü haritası. Türk kütüphaneciliği, 25(2): 326-329.
- Anonim. (2011). Türkiye okuma kültürü haritası. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Anonim. (2012). Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim 2011-2012. http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2011_2012.pdf, Erişim tarihi: 13.11.2012.
- Anonymous (2004). Peel reading attitudes survey report. <http://www.peelearlyyears.com/pdf/Research/Peel%20School%20Age/Reading%20Attitudes%20Survey.pdf>, Erişim tarihi: 15.01.2013.
- Atasoy, F. (2005). Küreselleşme ve milliyetçilik. (1. Baskı). İstanbul. Ötüken Neşriyat.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(2): 61-82.
- Baran, G. (2011). Çocuk gelişimine giriş. Çocuk gelişimi. (Ed: N. Aral ve G. Baran), 17-51, İstanbul: Ya-Pa Yayın A.Ş.
- Başaran, M., Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(1): 73-92
- Bayram, N. (2009). Sosyal bilimlerde SPSS ile veri analizi. (2. Baskı). Bursa: Ezgi Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, M.B., Kmieciak, M.M. (2004). The greatest literacy challenges facing contemporary high school teachers: Implications for secondary teacherpreparation. Reading Horizons, 45: 1-25.
- Çakmak, T., Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu Örneği. Türk Kütüphaneciliği 23(3): 489-509.
- Çetin, Y., Karaata, C. (2010). Türk öğrencilerin okumama sorununa çözüm önerileri. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(1): 202-215.

- Dengiz, A.Ş., Yılmaz, B. (2007). 2004 ilköğretim programında okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Bilgi Dünyası*, 8(2): 203-229.
- Doğan, İ. (2008). *Sosyoloji kavramlar ve sorunlar*. (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Esgin, A., Karadağ, Ö. (2000). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı. *Popüler Bilim*, 82: 19-23.
- Gallik, J.D. (1999). Do the yread for pleasure? Recreational reading habits of college students. *Journal of Adolescent ve Adult Literacy*, 42: 480-489.
- Gür, S.G., Dalmış, İ., Boz, N., Kırmızıdağ, N., Çelik, Z. (2012). *Türkiye'nin gençlik profili*. (1. Basım). Ankara: Seta Yayınları
- Karim, N.S.A., Hasan, A. (2007). Reading habits and attitude in the digitalage: Analysis of gender and academic program differences in Malaysia. *Electronic Library*, 25(3): 285-298.
- Kurt, C. (2009). *Okuma üstüne. Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu Kitabı*. (Ed: A. Afacan), 71-78, Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Kurulgan, M. (2006). Bilgi toplumunun kütüphaneler üzerine etkisi. (Ed: A. Yıldızeli, H. K. Bahşıoğlu, B. Bulgun, ve F. Başar). *ÜNAK'05 Bildiriler: Bilgi Hizmetlerinin Organizasyonu ve Pazarlanması*, 22-24 Eylül 2005 içinde, 162-180, İstanbul: Kadir Has Üniversitesi.
- Kurulgan, M., Çekerol, G.S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2): 237-258.
- Neuman, S. (1986). The home environment and fifth-gradestudents' leisure reading. *Elementary School Journal*, 83: 131-137.
- Özbay, M., Uyar, Y. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencileri için okumaya yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 4(2): 632-651.
- Rukancı, F., Anameriç, H. (2012). Bilgi toplumu ve toplumun bilgilenmesinde kütüphanelerin rolü. Erişim Tarihi: 26.06.2012. http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/5/165.htm?show#_ftn1.
- Strommen, L.T., Mates, B.F. (2004). Learning tolovereadng: Interview swith older children and teens. *Journal of Adolescent ve Adult Literacy*, 48: 188-199.
- Tezel, D. (2009). Bir aile olmak. Erken çocukluk gelişimi ve eğitimi. (Ed: Y. Fazlıoğlu), 173-183, İstanbul: Kriter Yayınlar.

- Topçu, Y.E. (2007). İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. Milli Eğitim Dergisi, 176: 36-57.
- Üstün, E. (2007). Okul öncesi çocuklarının okuma yazma becerilerinin gelişimi. İstanbul: Morpa Kültür.
- Yılmaz, B. (1996). Halk kütüphanesi kullanımına sosyolojik bir yaklaşım. Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 10(4): 360-383.
- Yılmaz, B. (2000). Çok kültürlü toplumlarda etnik azınlık çocuklarının okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları. Türk Kütüphaneciliği, 14(4): 451-465.
- Yılmaz, B. (2009). Çocuklarda okuma kültürünü geliştirmede ebeveyn ve öğretmenin rolü. Çocuk ve Okuma Kültürü Sempozyumu Kitabı. (Ed: A. Afacan), 133-140, Ankara: Eğitim Sen Yayınları.